

Модул 2016: „Достъп до услуги”

Регламент (ЕС) № 245/2015 на Комисията представя списъка на целевите второстепенни променливи, свързани с достъпа до услуги. Модул 2016 включва въпроси, отнасящи се до грижите за деца, формалното образование и обучение през целия живот, както и въпроси за здравното обслужване.

Основни характеристики на Модул 2016 Достъп до услуги:

- **Единици на наблюдение:**

Целевите променливи се свързват с няколко вида единици:

Свързаните с достъпността на услугите за грижи за деца, незадоволени потребности от такива услуги и причини, поради които такива услуги не се използват, достъпността на формалното образование, здравни грижи, присъствието на лица, нуждаещи се от домашни грижи, и всички променливи, свързани с получени домашни грижи се прилагат на ниво домакинство и се отнасят до домакинството като цяло.

Информация за незадоволени потребности от формално образование, основната причина за неучастие в формалното образование, учене през целия живот, предоставени домашни грижи и брой на часовете в седмицата, през които ще се предоставят домашни грижи се предоставя за всеки настоящ член на домакинството.

Информация за плащане за грижи за децата, за дела на платените разходи и за това кой плаща за или допринася за плащането се предоставя от респондента на домакинството за всяко дете на възраст между 0 и 12 години.

Информация за плащане на такси за формалното обучение, за дела на платените разходи и за това кой плаща за или допринася за плащането се предоставя от респондента на домакинството за всеки член на домакинството.

Възрастта се отнася до възрастта в края на референтния период за дохода.

- **Начин на събиране на данните:**

За променливи, за които се иска информация на ниво домакинство и такива, отнасящите се до всеки член на домакинството (включително променливи, отнасящи се до децата) когато се предоставя информация на ниво домакинство, методът за събиране на данни е индивидуално интервю с респондента на домакинството. За променливи, за които се иска информация от отделните лица, методът за събиране на данни е индивидуално интервю с всички настоящи членове на домакинството на възраст 16 или повече години.

Предвид вида на събираната информация се разрешават само персонални интервюта (по изключение интервюта с упълномощен за целта представител за временно отсъстващи или недееспособни лица).

- **Период на наблюдение:** Променливите, свързани с незадоволени потребности от формално образование и основната причина за неучастие във формалното образование, учене през целия живот и използването и плащането на услуги за здравно обслужване се отнасят за последните 12 месеца. Всички други променливи се отнасят за обичайния референтен период.

- **Целеви променливи**

Модул 2016 съдържа 27 променливи, от които 14 (НС040 – НС060, НС100, НС160 – НС250), се събират на ниво домакинство, 7 променливи (РС110 – РС150, РС260, РС270) се събират на индивидуално ниво и се отнасят за лицата на възраст над 16 години и 3 променливи (РС010 – РС030) покриват лицата от 0 до 12 години. Останалите 3 променливи (РС070 – РС090) се събират на индивидуално ниво.

Променливите от модула са както следва:

Грижи за деца

РС010 Плащане за разходите за официални услуги за полагане на грижи за деца

РС020 Дял на разходите за платени официални услуги за полагане на грижи за деца

РС030 Кой плаща/допринася за плащане на разходите за официални услуги за полагане на грижи за деца

НС040 Достъпност на услугите за отглеждане на деца

НС050 Неудовлетворени потребности от официални услуги за полагане на грижи за деца

НС060 Основна причина за неизползване (в по-голяма степен) на официални услуги за полагане на грижи за деца

Посочените въпроси за грижи за деца се отнасят за домакинства, в които има поне едно дете на възраст от 0 до 12 години (към момента на интервюто), като отговорите се посочват за всяко дете поотделно. Тук се събира информация за разходите, свързани с посещението на деца в занималня, друг център за извънкласни занимания или дневен център за работа с деца. Разходите включват такса за обучение, за храна и други свързани с посещението на детето. Ако посещенията са безплатни (осигурени от държавата/общината), на въпроса се отговаря с „НЕ“. Разходи свързани с културни и спортни дейности извън училището/детската градина като посещение в спортен клуб или уроци по музика не трябва да бъдат включвани, доколкото те не се използват като услуга за грижа за дете, а за свободното време на детето.

Формално образование и обучение

РС070 Плащане на такси за обучение

РС080 Дял от платените такси за обучение

РС090 Кой плаща/допринася за плащане на разходите за такси за обучение

НС100 Достъпност на формалното образование

РС110 Неудовлетворени потребности от формално образование

РС120 Основна причина за неучастие във форма на формално образование

Тези въпроси се отнасят за всяко лице, което посещава детска градина, предучилищна група, различни видове училища, колежи, университети (вкл. военни и духовни училища и академии) или други образователни институции по предварително утвърдени образователни програми и хорариум, с учащи се в организирани класове (групи) на място или чрез задочна/дистанционна форма на обучение. В резултат на това обучение се придобива определена степен на образование, с изключение на професионалното обучение с прием след средно образование и професионално-техническото обучение в ПТУ с прием след 8 клас (2-годишни програми), които водят до

получаване само на професионална квалификация, а не на по-висока степен на образование.

Частните уроци могат да бъдат „формално образование“, в случаите когато обучението води до квалификация, призната от Националната рамка на квалификациите.

Заплащането за обучение включва само таксата, а други разходи като учебни тетрадки, помагала, учебници, хранене в стол, общежитие, униформи и др. не се включват.

При определяне на това кой поема разходите трябва да се отбележи, че таксите в държавните/общинските детски градини са субсидирани от държавата/общината и домакинството плаща само част от сумата.

Обучение през целия живот

РС130 Участие в обучения, свързани със свободно време, спорт или хоби

РС140 Участие в обучения, свързани с професионална дейност

РС150 Основна причина за неучастие в обучение, свързано с професионална дейност

Въпросите се задават на всяко лице на възраст 16 и повече години.

Обучението през целия живот обхваща всички целенасочени учебни дейности, предприемани с цел подобряване на знанията, уменията и компетентността на отделния човек, както от професионален, така и от общ интерес за лични и социални цели.

Обучението, свързано със свободното време, спорт или хоби включва различни курсове за чужд език, готвене, пеене, танцуване, рисуване и др., както и посещение на фитнес, уроци по танци, йога и други.

Обучението, свързано с повишаване на професионалните умения включва обучение за работа със специфично оборудване или техника, със специфични програмни продукти, специфични дейности за осъществяване на работния процес, инструктаж за безопасност на труда и други свързани с работата.

Здравно обслужване

НС160 Ползване на услуги за здравни грижи

НС170 Плащане на услуги за здравни грижи

НС180 Достъпност на услуги за здравни грижи

НС190 Присъствие в домакинството на хора, които се нуждаят от помощ поради хронични физически или психически заболявания, недъг или поради напреднала възраст

НС200 Получени професионални домашни грижи

НС210 Брой часове седмично, през които са получавани професионални домашни грижи

НС220 Плащане за професионални домашни грижи

НС230 Достъпност на професионални услуги за домашни грижи

НС240 Неудовлетворени потребности от професионални домашни грижи

НС250 Основна причина за получаване на (повече) професионални услуги за домашни грижи

РС260 Предоставени грижи или помощ

РС270 Брой часове седмично, през които са получавани грижи или помощ

Въпросите свързани със здравните грижи се отнасят до домакинството като цяло.

Услуги, свързани със здравна грижа, включват всички услуги, насочени към подобряване, поддържане и превенция на здравето на лицата и подобряване на последиците от заболяемостта. Услугите, свързани със здравна грижа, включват всички видове болници, многопрофилни и специализирани, болници за рехабилитация, хосписи; посещенията в Центровете за спешна медицинска помощ и за извънболнична помощ, посещение и лечение в стоматологичен/дентален кабинет. Включват се консултации, посещения, лечение (болнично и извънболнично) или посещение за предписване на лекарства.

При отговорите на въпрос НС170 Плащане на услуги за здравни грижи се взимат предвид всички разходи за сметка на домакинството, свързани със здравните грижи, като например такса за посещение при личен лекар или специалист, заплащане при болнично лечение. В случай че лечението (медикаментите) са покрити на 100 % от Здравната каса, не трябва да се вземат предвид (вкл. частни осигурителни фондове). Платените осигуровки за здравно осигуряване не трябва да се взимат предвид като разход.

Въпросите свързани с грижи в дома се отнасят за лица, които имат продължителни здравословни проблеми и се нуждаят от специални грижи. Като продължителни здравословни проблеми, които ограничават лицето за извършване на ежедневни дейности се определят тези, които през последните 6 и повече месеца са направили лицето зависимо, нуждаещо се от чужди грижи.

Грижите в дома се отнасят за лица, които имат продължителни здравословни проблеми и се нуждаят от специални грижи. Като продължителни здравословни проблеми, които ограничават лицето за извършване на ежедневни дейности се определят тези, които през последните 6 и повече месеца са направили лицето зависимо, нуждаещо се от чужди грижи. Грижите в дома включват ползването на медицински и социални грижи и услуги в дома. Медицинските грижи включват манипулации, следоперационни грижи, терапия. Социалните грижи включват помощ при извършване на ежедневни дейности като приготвяне на храна, помощ в домакинството (пазаруване, готвене, чистене), даване на лекарства, помощ по отношение на личната хигиена, хранене, обличане, транспортни услуги. Не се прави разграничение на вида помощ и кой я оказва, няма значение и броят на лицата в домакинството, които имат нужда от помощ. Включват се и децата.

Изключват се случаите, в които член на домакинството се нуждае от временна помощ – например при счупена ръка.

Ако има две лица в домакинството, които имат нужда от професионална грижа, но само един от тях я получава, трябва да се отговори положително на въпроса НС200 Получени професионални домашни грижи.

Професионален специалист означава здравен или социален работник, който получава възнаграждение/заплата за грижите, които оказва. Ако член на домакинството е нает по програмата „Личен асистент“, той се включва към професионалните специалисти.

Съседи, приятели, роднини или други лица, които извършват тази дейност на доброволен принцип не се включват.

Ако повече от един член на домакинството получава професионална грижа в дома, тогава броят на часовете се сумира при отговора на въпрос НС210 - Брой часове седмично, през които са получавани професионални домашни грижи.